

การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี
The Social Skill Development of Children with Intellectual Disability
at the Pre-School Level of Sing Buri Special Education Center
by Using Recreational Activities

ปาริฉัตร พลับพลาทอง*¹ และจรรยา ชื่นเกษม²

¹ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Parichat Plubplathong*¹ and Janya Chuenkasem²

¹ Graduate School, Suan Dusit University

² Faculty of Education, Suan Dusit University

Received: September 12, 2019

Revised: October 31, 2019

Accepted: November 19, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ 2) เปรียบเทียบการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมก่อนเรียนและหลังเรียนที่ใช้กิจกรรมนันทนาการ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2561 ภาคเรียนที่ 2 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการ และแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคมก่อนเรียน-หลังเรียน ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แผนการจัดกิจกรรมนันทนาการมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ = 0.98 และแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคมก่อนเรียน-หลังเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ = 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิธีทดสอบวิลคอกซัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 1.59 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 ได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการเล่น และด้านการปฏิบัติตนในสังคม ตามลำดับ 2) ความสามารถทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ในภาพรวมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะทางสังคม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กิจกรรมนันทนาการ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the social skill development of children with intellectual disability at the pre-school level of Sing Buri Special Education Center by using recreational activities. 2) to compare the social skill development of children with intellectual disability at the pre-school level between the pre-recreational activities and post-recreational activities. The research design was one group pre-test – post-test design. The sample of this research was five children with intellectual disability who studied at a pre-school level at Sing Buri Special Education Center in the second semester of 2018 which were drawn by purposive sampling. The research instruments were 1) lesson plans of recreational activities and 2) social skills assessment forms of pre-test and post-test. The quality of research instruments checked by the experts indicated that the IOC of the lesson plans of recreational activities was 0.98 and the IOC of the social skills assessment forms of pre-test and post-test was 0.96. The research statistics for data analysis included mean, standard deviation, and Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test. The results of this research were as follows 1) After the recreational activities, the social skills of children with intellectual disability, who studied at a pre-school level, were overall found in the highest level with mean score of 1.59 and standard deviation of 0.15 which consisted of interpersonal skills, play skills, and social behavior skills. 2) The post-test results by the Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test found that the overall social skill development scores were higher than the pre-test with the statistical significance level of .05.

Keywords: Social Skill Development, Children with Intellectual Disability, Recreational Activities

บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 หมวด 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 บัญญัติไว้ว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้ (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (2) เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น และ (3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท และบุคคล (Ministry of Education, 2008)

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน

(Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้านทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี (Ministry of Education, 2009)

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และช่วยให้บุคคลสามารถรักษาสัมพันธ์ภาพนั้นไว้ได้ ก่อให้เกิดการยอมรับจากบุคคลอื่น สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับความคาดหวังของสังคม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในงานและกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ทักษะทางสังคมยังหมายถึงทักษะที่ส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารกับผู้อื่น ซึ่งต้องมีกฎ กติกาทางสังคมที่เป็นทั้งใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษาซึ่งกระบวนการเรียนรู้ทักษะทางสังคมนี้เรียกว่า การขัดเกลาทางสังคม (Kosuwat, 2010: 327) อีกทั้งทักษะทางสังคมยังเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นและควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัย กระบวนการปรับตัวทางสังคม (Socialization Process) ของเด็กปฐมวัยเป็นการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม บริบทแรกที่เด็กสัมผัสคือ บุคคลในครอบครัว เมื่อเด็กเข้ากลุ่มเพื่อนได้เห็นพฤติกรรมผู้อื่นเห็นบทบาททางสังคม เด็กก็ได้รับการหล่อหลอมและพัฒนาทักษะทางสังคมการเล่นเป็นทางหนึ่งของการเรียนรู้ศิลปะทางสังคมของเด็ก เด็กเรียนรู้สังคมจากผู้ใหญ่ใกล้เคียง จากพ่อแม่ การมีความสัมพันธ์กับคนอื่นทำให้เด็กเรียนรู้ความร่วมมือ การปฏิเสธ การรับ การแบ่งปัน การสื่อสาร การแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มด้วยการเข้ากลุ่มกิจกรรม ปรับตัวต่อความคาดหวังของโรงเรียน รับรู้สิทธิและความรู้สึกของผู้อื่น (Chaibunrueang, 2012: 1 cited in Tantipalachewa, 2008) การเล่นของเด็ก ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลินเท่านั้น การเล่นของเด็กยังเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม จากจิตวิทยาการเล่นของเด็กชี้ให้เห็นว่า การที่เด็กเล่นกับใครและเล่นกับอะไร ช่วยพัฒนาทักษะด้านสังคมได้เป็นอย่างดี เพราะลักษณะการเล่นของเด็กเป็นกระบวนการที่สำคัญในทุก ๆ ด้านของการเรียนรู้จึงควรส่งเสริมการสอนให้เด็กมีความเข้าใจในการเล่นกับผู้อื่น (Chaibunrueang, 2012: 1-2 cited in Chaleysub, 2010: 31)

กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กเป็นประสบการณ์ชนิดหนึ่งของชีวิตที่มนุษย์เลือกกระทำหรือเข้าร่วมในยามว่างด้วยความสมัครใจ ผลที่ได้รับคือความพึงพอใจ และกิจกรรมนั้นจะต้องไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนหรือท้องถิ่น บุคคลที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจะต้องมีพื้นฐานของความสนใจ ความต้องการ และความสมัครใจ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กก็มิได้มีขอบเขตจำกัดคงมีขอบข่ายของกิจกรรมเช่นเดียวกับกิจกรรมของเยาวชน ประชาชน และบุคคลทั่วไปเช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าธรรมชาติของเด็กนั้นคือการแสดงออก และการเล่นเพื่อความสนุกสนาน ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กควรมีลักษณะรูปแบบของการเล่นปนเรียน (Play Way) ซึ่งเป็นวิธีเดียวที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก ขั้นตอน และรูปแบบ ต่าง ๆ ของกิจกรรมต้องมุ่งเน้นพัฒนาการโดยส่วนรวมของเด็ก ซึ่งหมายถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมไปพร้อมกัน ((Jeeradachakul, 2018: 111-112)

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี เป็นสถานศึกษาที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของคนพิการอายุ 0-19 ปี สนับสนุนในด้านการเรียนการสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

สื่อ การให้บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตลอดจนการจัดครูเดินสอนแก่คนพิการ นักเรียน ที่มารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพและเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่โรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเฉพาะทางหรือ โรงเรียนเรียนรวมนั้น สำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรีนั้นมีเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามารับบริการมากที่สุดเมื่อเทียบกับเด็กประเภทอื่น ๆ และจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรีในระดับเตรียมความพร้อม ปัญหาที่พบ คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญายังไม่มีกรปฏิบัติสัมพันธ์และการสื่อสารกับผู้อื่น ภายใตกฎ กติกาทางสังคมที่ใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา ยังไม่สามารถตอบสนองต่อเสียงหรือการชักท่ายได้เหมือนเด็กทั่วไป มีความล่าช้าในการเล่น และการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ไม่รู้จักการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นทำให้การพัฒนาทางด้านสังคมช้ากว่าที่ควรจะเป็นเมื่อเทียบกับอายุ

จากปัญหาที่พบ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรีโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการเล่น และด้านการปฏิบัติตนในสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการทุกด้านล่าช้ากว่าเด็กปกติ ในวัยเดียวกัน โดยทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานวัดระดับเชาว์ปัญญาแล้วจะต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า เช่น ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะทางสังคม ทักษะ การเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งลักษณะความบกพร่องดังกล่าวจะปรากฏก่อนอายุ 18 ปี (Wongkom, 2010: 35)

สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ไว้ดังนี้

1. ความผิดปกติทางพันธุกรรม การศึกษาวิจัยในเรื่องแผนที่ทางพันธุกรรม (Genetic Mapping) และการเรียงตัวของ (DNA) ทำให้เรามีความเข้าใจทางด้านพันธุกรรมมากขึ้น ยีนและโครโมโซมเป็นตัวถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ทางพันธุกรรม จึงนับเป็นสาเหตุทางชีวภาพของความบกพร่องทั้งหลายด้วย
2. การถ่ายทอดทางพันธุกรรม เป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์ ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งด้วยการจับคู่ของยีน การปรากฏตัวของยีนตัวใดตัวหนึ่งหรือการขาดไปของยีนตัวใดตัวหนึ่งจึงทำให้เกิดเป็นลักษณะเฉพาะของคน ๆ หนึ่งได้ การถ่ายทอดเกิดขึ้นได้ทั้งที่เป็นลักษณะเด่นและลักษณะด้อยของโครโมโซม

2.1 การถ่ายทอดลักษณะเด่น ภาวะบกพร่องที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดลักษณะเด่นที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ กลุ่มอาการมาร์แฟนหรือมาร์แฟน ซินโดรม โรคนิวโรไฟโบรมาโตสิส และภาวะทูเบอร์โรส สเคลอโรสิส

2.2 การถ่ายทอดลักษณะด้อย เกิดจากการรวมกันของตัวพาหะที่มีลักษณะด้อยแฝงอยู่ทั้ง 2 ตัว ภาวะบกพร่องที่พบ ได้แก่ โรคเทย์ แซคส์ ภาวะกาแลคโตซีเมีย และภาวะพีเคยู

2.3 การถ่ายทอดโครโมโซมเพศ ทารกได้รับโครโมโซม X จากแม่และโครโมโซม Y จากพ่อ ทารกเพศหญิงมีโครโมโซมเพศเป็น XX ขณะที่ทารกเพศชายมีโครโมโซมเพศเป็น XY (หมายถึงมีโครโมโซม X เพียงตัวเดียว) เมื่อยีนด้อยเกิดจากโครโมโซม X ทารกเพศชายซึ่งมีโครโมโซม X และ Y จึงได้รับผลกระทบจากยีนด้อยมากกว่าเพศหญิง ภาวะบกพร่องที่เกิดจากการถ่ายทอดโครโมโซมเพศ ได้แก่ กลุ่มอาการลีส์ค-นีฮาน และกลุ่มอาการฟราจีล์-เอ็กซ์หรือฟราจีล์-เอ็กซ์ ซินโดรม

3. ความผิดปกติของโครโมโซม การศึกษาโครโมโซมอย่างจริงจังด้วยวิธี “กระบวนการจัดเรียงโครโมโซมปกติ” (Karyotypes) ในปัจจุบันช่วยให้เราเห็นว่า ทารกได้โครโมโซม 23 ตัวจากพ่อและอีก 23 ตัวจากแม่ รวมทั้งหมด 46 ตัวหรือ 23 คู่ ดังนั้น เมื่อผสมพันธุ์แล้วกระบวนการจัดเรียงตัวของโครโมโซมผิดปกติ ก็เป็นสาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้เช่นกัน ความผิดปกติที่เกิดขึ้นมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การไม่แยกออกจากกัน การเปลี่ยนที่ การขาดหายไป และความผิดปกติแบบโมเสค

4. ภาวะสมองผิดปกติ ได้แก่ ภาวะไร้สมอง ภาวะสมองเล็ก และภาวะสมองบวมน้ำ

5. ปัจจัยของความผิดปกติแต่กำเนิดประเภทอื่น นอกจากโครโมโซมผิดปกติและสมองผิดปกติแล้ว ทารกยังอาจมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจากสาเหตุอื่นได้ ดังนี้

5.1 ภาวะก่อนคลอด ได้แก่ มารดาได้รับเชื้อไซท์โตเมอรัม ทารกติดเชื้อซิฟิลิสหรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ ตั้งแต่กำเนิด กลุ่มเลือดของแม่และลูกไม่เข้ากัน และมารดาได้รับสารพิษ

5.2 ภาวะระหว่างคลอด การที่ทารกมีน้ำหนักตัวน้อย และการขาดออกซิเจน

5.3 ภาวะหลังคลอด สมองของเด็กได้รับการกระทบกระเทือน เด็กถูกกระทำทารุณได้รับสารตะกั่ว และสารพิษอื่น ๆ ภาวะทุพโภชนาการ และภาวะชัก (Kosuwan, 2010: 88-89)

ทักษะทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากการรับรู้และแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ผ่านกระบวนการทางความรู้ ความคิด และความรู้สึก เป็นรากฐานของการสร้างบุคลิกภาพให้เกิดความมุ่งมั่น ในการปรับตัวได้ทุกโอกาส และมีความสำเร็จสูงในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (Sungthog et al., 2011: 8)

Ministry of Education (2015: 36) ได้กล่าวถึง ทักษะทางสังคมว่าเป็นพัฒนาการทางด้านสังคมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การปรับตัว ในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยทักษะ การมีปฏิสัมพันธ์ การเล่น การปฏิบัติตนในสังคมและทักษะชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเอง

Jarolimek (1977: 7) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น เรียนรู้การควบคุมตนเอง การตัดสินใจด้วยตนเอง ร่วมแสดงความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้อื่นได้

Swanson & Waston (1989 as cited in Kosuwan, 2010: 327) ระบุวิธีการให้คำนิยาม ทักษะทางสังคม ไว้ 3 วิธี ดังนี้

1. การยอมรับจากเพื่อน ถ้าเพื่อนยอมรับ พูดคุย และเล่นด้วย แสดงว่าคุณคนนั้นมีทักษะทางสังคม
2. การรับรู้ทางพฤติกรรม การที่คุณคนนั้นรับรู้ว่าคุณควรจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
3. การแปลความทางสังคม หมายถึง การตีความจากกฎเกณฑ์ทางสังคมหรือสิ่งที่สังคมทั่วไปคาดหวัง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากการรับรู้ และแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ผ่านกระบวนการทางความคิดและความรู้สึก เพื่อให้บุคคลเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนหรือสังคมทั่วไป การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง การปฏิบัติต่อผู้อื่น การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ รู้จักแก้ไขปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

พัฒนาการด้านสังคมในเด็กอายุ 2-4 ปี ดังนี้

1. ความผูกพันกับแม่หรือผู้ทำหน้าที่แทนแม่จะค่อย ๆ ลดลง หันไปพัฒนาความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในบ้าน จึงชอบอยู่ใกล้แม่ แต่จะค่อย ๆ สนทนสนมกับพ่อ และพี่น้องยิ่งขึ้น
2. เริ่มเลียนแบบคำพูด กิริยาท่าทาง และนิสัยใจคอของผู้อื่นที่อยู่ใกล้ชิด รวมทั้งเริ่มพูดคำหยาบและคำไม่สุภาพ
3. เริ่มสนุกที่จะเล่นกับเด็กอื่น เมื่ออายุ 3 ปี และรู้จักเล่นกับเด็ก ๆ ได้ดี เมื่ออายุ 4 ปี กลุ่มเพื่อนที่เล่นเป็นแบบไม่ถาวร เด็กหญิงและเด็กชายเล่นด้วยกันได้ และมีความสนใจคล้ายคลึงกันเด็กวัยนี้ยังไม่พร้อมที่จะเล่นแข่งขัน

4. อายุ 2 ปี ไม่มีความเข้าใจในเรื่องการแบ่งปันให้ผู้อื่น แต่พออายุ 4 ปี รู้จักการแบ่งปันและการผลัดเปลี่ยน ทั้งเริ่มรับผิดชอบดีขึ้น (Ministry of Tourism & Sports, 2003: 41)

นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่กระทำในยามว่างจากภารกิจงานประจำซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมกระทำด้วยความสมัครใจ และมีความพึงพอใจโดยกิจกรรมนั้นไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และกฎหมายบ้านเมือง ทำให้เกิดความสุขสันทนาการเพลิดเพลิน มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีก่อให้เกิดการพัฒนาหรือความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (Ministry of Tourism & Sports, 2014: 36)

Kultawatwichai (2011: 15) ได้กล่าวถึงความหมายของนันทนาการว่า หมายถึง กิจกรรมเวลาว่างที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ มีคุณค่า สำหรับบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจและส่งผลโดยตรงต่อผู้เข้าร่วม ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคุณ ซึ่งเป้าหมายของนันทนาการ คือ การกระทำให้ชีวิตมีคุณภาพ หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ นั่นคือมีความสุขที่สมบูรณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ สุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต นอกจากนี้ยังมีพลอยได้อื่น ๆ อีกมากมาย

Kelly (1996: 25) ได้กล่าวถึง นันทนาการว่าอาจมีความหมายคล้ายกับการใช้เวลาว่าง คือ กิจกรรมทั้งหมดที่ไม่ใช่การทำงาน ซึ่งจะเข้าร่วมในเชิงที่เกิดประโยชน์ คำว่านันทนาการนั้นมาจากคำว่า recreation ซึ่งหมายถึงการทำให้กลับสมบูรณ์ดั้งเดิม (restoration) หรือการฟื้นฟู (recovery) ในคำนี้ถูกประยุกต์มาจากคำว่า re-creation ทางพลังงาน (energy) หรือการทำให้สมบูรณ์ดั้งเดิมของความสามารถในหน้าที่ไม่เหมือน

กับการใช้เวลาว่าง นันทนาการประกอบด้วยแนวคิดของการทำให้สมบูรณ์ดั้งเดิมของความสมบูรณ์ด้านจิตใจ จิตวิญญาณ และร่างกาย

Kraus (2001: 45) ได้ให้ความหมายของนันทนาการ คือ การจะดำรงอยู่ในกิจกรรมหรือประสบการณ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในเวลาว่าง โดยทั่วไปจะมีความสมัครใจในการเลือก ซึ่งเป็นแรงจูงใจภายในและมีความยินดี แม้ว่าจะถูกบังคับเป็นแรงจูงใจภายนอกและรู้สึกไม่สบาย เจ็บปวดและอาจอันตราย นันทนาการเกี่ยวกับสภาวะทางอารมณ์ที่เป็นผลมาจากการเข้าร่วมหรือสถาบันทางสังคม ในสาขาวิชาชีพทางธุรกิจ นันทนาการเป็นโครงสร้างทางสังคมและสามารถยอมรับได้อย่างมีคุณธรรมในเชิงมาตรฐานของชุมชนและค่านิยมทางสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกันในยามว่างด้วยความสมัครใจ เป็นกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายบ้านเมือง เมื่อทำแล้วช่วยให้ผ่อนคลายอารมณ์ ความเครียด ความเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้าจากการทำงาน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต มีพลังที่จะเผชิญกับปัญหา และภารกิจ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

Jeeradechakul (2018: 96-98) ได้กล่าวถึง กิจกรรมนันทนาการไว้ 11 ประเภทดังนี้

1. ศิลปะและหัตถกรรม (Arts and Crafts) เน้นงานใช้มือ เช่น การฝีมือ ปูน แกะสลัก วาดเขียน จักสาน เย็บปักถักร้อย งานฉลุ งานไม้ การประกอบอาหาร งานประดิษฐ์ต่าง ๆ

2. เกม และกีฬา (Games and Sports) เน้นการเคลื่อนไหวของร่างกายโดยใช้เกมและกีฬาเป็นสื่อ เช่น กีฬาทางน้ำ กีฬาในร่ม กีฬากลางแจ้ง เป็นต้น

3. งานอดิเรก (Hobby) เน้นกิจกรรมที่ทำในยามว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และยังแยกออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) งานอดิเรกประเภทสะสม เช่น การสะสมวัสดุสิ่งของ แสตมป์ รูปภาพ พระ เครื่องหัตถกรรม เป็นต้น 2) งานอดิเรกประเภทสร้างสรรค์ เป็นงานตกแต่งประดับประดาสร้างและประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น เช่น ตกแต่งบ้าน ทำของเล่น เป็นต้น 3) งานอดิเรกประเภทงานปฏิบัติ เช่น เล่นกีฬา เดินรำ ทำสวน ถ่ายรูป ซ่อมวิทยุ กระจายเสียง เล่นกล ลำสัตว์ เป็นต้น 4) งานอดิเรกประเภทศึกษาหาความรู้ เช่น เรียนภาษาต่างประเทศ ฝึกทำขนม ตัดเสื้อ ทำผม คั้นคว่ำวิจัย เขียนเอกสารหนังสือ เป็นต้น

4. การดนตรีและการร้องเพลง (Music and Song) ได้แก่ กิจกรรมทางดีดสีตีเป่าเครื่องดนตรี รวมทั้งการร้องเพลงทุกชนิด

5. การฟ้อนรำ เต้นรำ กิจกรรมเข้าจังหวะ (Dance and Rhythmic Activity) เป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเสียงดนตรี เช่น การเต้นรำพื้นเมือง สีลาค บัลเลต์ แอโรบิกแดนซ์ เป็นต้น

6. การแสดงละครและภาพยนตร์ (Drama) เป็นการแสดงละคร ทุกชนิด เช่น ละคร ชาติรี ละครร้อง โขน อุปรากร ภาพยนตร์ เป็นต้น เพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ดู

7. กิจกรรมนอกเมือง (Outdoor Activity) เป็นกิจกรรมกลางแจ้งที่ต้องการความเพลิดเพลินจากธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำตก ชายทะเล การล่าสัตว์ และการท่องเที่ยว เป็นต้น

8. การอ่าน การเขียน และการพูด (Communication Activity) เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ เขียนบทความ แต่งกลอน สนทนาอภิปรายกับเพื่อนบ้าน เป็นต้น

9. กิจกรรมสังคม ศาสนา วัฒนธรรม (Social Activity) เช่น จัดงานสังสรรค์ ชุมนุมสังสรรค์ งานวัด เป็นต้น

10. กิจกรรมพิเศษ (Special Activity) คือ กิจกรรมที่จัดขึ้นในโอกาสสำคัญเพื่อประโยชน์ทางนันทนาการของประชาชนอาจเป็นกิจกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมตาม ขยบธรรมเนียมประเพณี เช่น งานปีใหม่ งานสงกรานต์ เป็นต้น

11. กิจกรรมบริการอาสาสมัคร (Voluntary Services) ได้แก่ การช่วยเหลืองานของสมาคม องค์การ หน่วยงานเพื่อช่วยเหลือชุมชนด้วยความสมัครใจและพอใจ เช่น อาสาไปเป็นผู้นำในศูนย์เยาวชน เป็นต้น (Jeeradechakul, 2018: 96-98)

Ministry of Tourism & Sports (2014: 55-56) ได้กล่าวถึงคุณค่า และประโยชน์ของนันทนาการที่มีต่อเด็กช่วงก้าวสู่วัยรุ่น มีดังนี้ คือ

1. ช่วยให้เด็ก ครอบครัว และชุมชนได้รับความสนุกสนาน มีความสุขในชีวิต และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2. ช่วยให้เด็กพัฒนาสุขภาพจิต และสมรรถภาพทางกายที่ดีเกิดความสุขุมของชีวิต

3. ช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรม และพฤติกรรมเบี่ยงเบนในทางไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

4. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ให้กับเด็ก การที่ชุมชนได้มีโอกาสใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในกิจกรรมนันทนาการ จะได้เรียนรู้ในเรื่องของหน้าที่ความรับผิดชอบ คุณค่าทางสังคม เสรีประชาธิปไตย ลดความเห็นแก่ตัว สร้างคุณค่าจริยธรรม ความมีน้ำใจ การให้บริการ รู้จักอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมของ ความเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

5. ส่งเสริมการพัฒนาอารมณ์สุข กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาอารมณ์สุขรวมทั้งความสนุกสนาน และความสงบ ลดความเครียด ความวิตกกังวล ทำให้อารมณ์และบุคลิกภาพที่ดีอีกด้วย

6. ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ กิจกรรมนันทนาการ เช่น การเล่นพื้นเมือง วิถีชีวิต ประเพณี พื้นบ้าน ตลอดจนแหล่งนันทนาการประเภท อุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ช่วยส่งเสริม ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ส่งเสริมการเรียนรู้ทัศนคติและความซาบซึ้ง อันจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติต่อไป

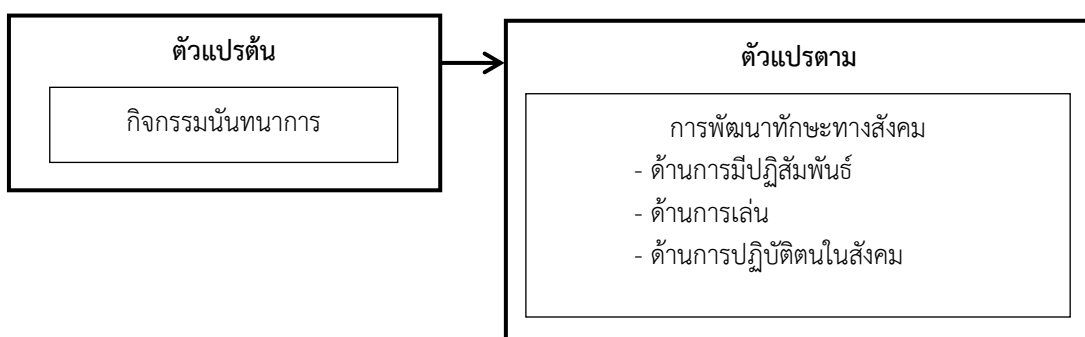
7. ส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง และนอกเมือง ได้แก่ กิจกรรม การอยู่ค่ายพักแรม เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ไร่เขา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ช่วยสอนผู้เข้าร่วมได้รู้จักคุณค่าของ ธรรมชาติอันจักเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประชาชาติ ของโลก

8. ส่งเสริมในเรื่องการบำบัดรักษา กิจกรรมนันทนาการเพื่อการบำบัดเป็นกรรมวิธี และกิจกรรม ที่จะช่วยรักษาคนป่วย ทั้งทางด้านร่างกายและสุขภาพจิต เช่น งานอดิเรกประดิษฐ์สร้างสรรค์ และช่วยส่งเสริม ความหวัง ความคิด และการใช้เวลาว่างแก่คนป่วย ซึ่งกำลังต่อสู้กับความทุกข์ทางกายหรือจิต กิจกรรม นันทนาการประเภทกีฬา นันทนาการช่วยส่งเสริมการพัฒนาร่างกาย กิจกรรมนันทนาการทางสังคมช่วยสร้าง ขวัญและกำลังใจของผู้ป่วย

9. ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์และการดำเนินงานเป็นทีม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ช่วยให้บุคคลได้แสดงออก และละลายพฤติกรรมของกลุ่ม สร้างเสริมคุณค่าทางสังคม ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กิจกรรมเกมและ กีฬาต่างๆ และการอยู่ค่ายพักแรมช่วยฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะ ลดความเห็นแก่ตัว เสริมสร้างความสามัคคี และความเข้าใจอันดีในหมู่คณะ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม เป็นทักษะที่จำเป็นในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากการรับรู้ และแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ผ่านกระบวนการทางความคิดและความรู้สึก เพื่อให้บุคคลเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนหรือสังคมทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทักษะทางสังคมในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการเล่น และการปฏิบัติตนในสังคม ซึ่งเป็นทักษะทางสังคมเบื้องต้นสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมนันทนาการซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีคุณประโยชน์ เช่น เกมและกีฬา การดนตรีและการร้องเพลง มาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมดังกล่าว

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเตรียมความพร้อมหลังการใช้กิจกรรมนันทนาการสูงขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีการศึกษา 2561 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 13 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีอายุพัฒนาการ 2-4 ปีของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีการศึกษา 2561 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ที่มีปัญหาทักษะทางสังคม โดยมีเกณฑ์และวิธีการคัดเลือก ดังนี้

- (1) จากการประเมินความสามารถพบว่าเด็กมีปัญหาด้านทักษะทางสังคม

(2) กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีอายุพัฒนาการอยู่ระหว่าง 2-4 ปี

(3) สามารถเข้าร่วมการวิจัยเต็มเวลา

2. ตัวแปรที่จะศึกษาครั้งนี้มีดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมนันทนาการ

2.2 ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาทักษะทางสังคม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์

2. ด้านการเล่น และ 3. ด้านการปฏิบัติตนในสังคม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมนันทนาการ จำนวน 9 แผน แผนละ 50 นาที

3.2 แบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคมก่อนเรียน-หลังเรียน

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4.1 ผู้วิจัยนำร่างแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการ จำนวน 9 แผน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านการศึกษาพิเศษ และด้านนันทนาการ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนกิจกรรมนันทนาการต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม จากผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.98 ซึ่งเป็นแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้

4.2 ผู้วิจัยนำร่างแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคม และคู่มือการใช้แบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคมที่จัดทำขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านการศึกษาพิเศษ และด้านนันทนาการ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคม นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคมกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัด จากผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96 ซึ่งเป็นแบบประเมินทักษะทางสังคมที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ประเมินก่อน	ทดลอง	ประเมินหลัง
E	T ₁	X	T ₂

E แทน กลุ่มตัวอย่าง

T₁ แทน คะแนนก่อนการทดลองฝึก โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ

T₂ แทน คะแนนหลังการทดลองฝึก โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ

X แทน การสอนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ

5.1 ก่อนที่จะดำเนินการทดลองได้ทำบันทึกข้อความเพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อทำการทดลองเครื่องมือและการดำเนินการวิจัย

5.2 ทำการประเมินความสามารถของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนด้วยแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคม

5.3 ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมนันทนาการตามแผนการสอนกิจกรรมนันทนาการ ใช้เวลาแผนการจัดกิจกรรม 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในเวลา 8.30-9.20 น. ซึ่งไม่นับรวมเวลาในการประเมินความสามารถทักษะทางสังคมก่อนเรียนและหลังเรียนโดยมีระยะเวลาในการดำเนินการดังนี้

5.4 ทำการประเมินผลหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคมหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามการสอนกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งเป็นแบบประเมินชุดเดียวกับที่ใช้ประเมินก่อนการสอน

6. ผู้วิจัยรวบรวมคะแนนการทดสอบทั้งก่อนและหลังเรียนโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ใช้วิธีของวิลคอกซอน The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Rank Test

ผลการศึกษา

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี มีผลการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสามารถทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า

1.1 ความสามารถทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเตรียมความพร้อม โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ก่อนการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุง มีค่าเฉลี่ย 0.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.13 ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ และด้านการเล่น ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

(1) ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุง มีค่าเฉลี่ย 0.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การขอ การให้ และการรอคอย ก่อนการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ทักษะย่อยการขอ อยู่ในระดับพอใช้ ทักษะย่อยการรอคอยและทักษะย่อยการให้อยู่ในระดับปรับปรุง

(2) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุง มีค่าเฉลี่ย 0.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.13 แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การทักทาย การตอบสนองต่อเสียง และการสบตา ก่อนการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับปรับปรุงตามลำดับ

(3) ด้านการเล่น ในภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุง มีค่าเฉลี่ย 0.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.22 แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ การเล่นอิสระอยู่ในกลุ่ม และการเล่นตามกฎกติกา ก่อนการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ทักษะย่อยการเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มและทักษะย่อยการปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ อยู่ในระดับพอใช้ และทักษะย่อยการเล่นตามกฎกติกา อยู่ในระดับปรับปรุง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถทักษะทางสังคม ก่อนการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ

รายการทักษะทางสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความสามารถ	อันดับ ที่
1. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์	0.38	0.13	ปรับปรุง	2
2. ด้านการเล่น	0.38	0.22	ปรับปรุง	3
3. ด้านการปฏิบัติตนในสังคม	0.44	0.11	ปรับปรุง	1
รวม	0.40	0.13	ปรับปรุง	

1.2 ความสามารถทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 1.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 ได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการเล่น และด้านการปฏิบัติตนในสังคม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

(1) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 1.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.10 แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การตอบสนองต่อเสียง การสบตา และการทักทาย หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ

(2) ด้านการเล่น ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 1.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.24 แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ การเล่นอิสระอยู่ในกลุ่ม และการเล่นตามกฎกติกา หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ

(3) ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 1.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การขอ การรอคอย และการให้ หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ทักษะย่อยการขอและทักษะย่อยการรอคอยอยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ และทักษะย่อยการให้อยู่ในระดับดี

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี ก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ด้วยการใช้การวิเคราะห์ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า ความสามารถทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ในภาพรวม สูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p-value = .042) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเตรียมความพร้อม ก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ในภาพรวม

ความสามารถทักษะทางสังคม	n	Mean	T+	T-	T	test statistics	p-value
ก่อน	5	0.40	5	0	0	2.032*	.042
หลัง	5	1.59					

* $p < .05$ ($T_{.05, 5}$) = 0

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสิงห์บุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสามารถทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเตรียมความพร้อม โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ พบว่า หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการเล่น และด้านการปฏิบัติตนในสังคม อยู่ในระดับดีมากตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การตอบสนองต่อเสียง การสบตา และการทักทาย หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมากตามลำดับ

รายทักษะย่อยที่ 1 การตอบสนองต่อเสียง หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองต่อเสียง รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถหันไปตามแหล่งที่มาของเสียงทางด้านซ้าย ด้านขวา และด้านหลังได้ หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถหันไปตามแหล่งที่มาของเสียงทางด้านซ้ายได้และนักเรียนสามารถหันไปตามแหล่งที่มาของเสียงทางด้านขวาได้ อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ และนักเรียนสามารถหันไปตามแหล่งที่มาของเสียงทางด้านหลังได้ อยู่ในระดับพอใช้ อาจเป็นเพราะเด็กจะตอบสนองต่อเสียงพร้อมกับการมองเห็น ได้ดีกว่าการได้ยินเสียงเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับ Wongkom (2010: 41-42) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความรู้สึกทางประสาทสัมผัสเข้ามา

รายทักษะย่อยที่ 2 การสบตา หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการสบตา รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถสบตากับครูเมื่อครูเรียกชื่อได้ นักเรียนสามารถสบตากับครูได้ 3 วินาทีและนักเรียนสามารถสบตากับครูได้ 5 วินาที หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถสบตากับครูเมื่อครูเรียกชื่อได้ และนักเรียนสามารถสบตากับครูได้ 3 วินาที อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ และนักเรียนสามารถสบตากับครูได้ 5 วินาทีขึ้นไป อยู่ในระดับพอใช้ อาจเนื่องมาจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะมีความสนใจในการทำกิจกรรมใน

ช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Thirajit (2002: 117-118) ได้กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่าเด็กลักษณะนี้มักขาดสมาธิและมีความสนใจช่วงสั้น ๆ เท่านั้น

รายทักษะย่อยที่ 3 การทักทาย หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการทักทาย รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถยกมือไหว้สวัสดีได้ นักเรียนสามารถพูดคำว่า “สวัสดี” ได้ และนักเรียนสามารถยกมือไหว้พร้อมกับพูดคำว่า “สวัสดี” หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถยกมือไหว้สวัสดีได้ นักเรียนสามารถพูดคำว่า “สวัสดี” ได้ อยู่ในระดับดีมากตามลำดับ และนักเรียนสามารถยกมือไหว้ พร้อมกับพูดคำว่า “สวัสดี” อยู่ในระดับดี อาจเนื่องมาจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีลักษณะที่มีปัญหาพัฒนาการทางด้านภาษาและการพูดร่วมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Wongkom (2010: 41-42) ได้กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในการพูด มักจะเริ่มพูดช้ากว่าปกติ พูดไม่ค่อยชัดและพูดไม่รู้เรื่อง แม่จะอายุ 6-7 ปี แล้วยังก็ตาม

1.2 ด้านการเล่น ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ การเล่นอิสระอยู่ในกลุ่ม และการเล่นตามกฎกติกา หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ

รายทักษะย่อยที่ 1 การปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการเล่นในการปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถยืนตามคำสั่งได้ นักเรียนสามารถนั่งตามคำสั่งได้ และนักเรียนสามารถตบมือตามคำสั่งได้ หลังการพัฒนา โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถยืนตามคำสั่งได้และนักเรียนสามารถนั่งตามคำสั่งได้ อยู่ในระดับดีมากตามลำดับ และนักเรียนสามารถตบมือตามคำสั่งได้อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีลักษณะที่มีปัญหาในเรื่องการฟังและความเข้าใจ สอดคล้องกับ Wongkom (2010: 41-42) ได้กล่าวถึงการฟังและความเข้าใจของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักจะมีความเข้าใจน้อย ต้องพูดซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จึงจะทำความเข้าใจได้

รายทักษะย่อยที่ 2 การเล่นตามกฎกติกา หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการเล่นในการเล่นตามกฎกติกา รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถเล่นตามกฎกติกา 1 ข้อได้ นักเรียนสามารถเล่นตามกฎกติกา 2 ข้อได้ และนักเรียนสามารถเล่นตามกฎกติกา 3 ข้อได้ หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถเล่นตามกฎกติกา 1 ข้อได้ และนักเรียนสามารถเล่นตามกฎกติกา 2 ข้อได้ อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ และนักเรียนสามารถเล่นตามกฎกติกา 3 ข้อได้ อยู่ในระดับพอใช้ อาจเนื่องมาจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะเข้าใจเรื่องการปฏิบัติตามกฎกติกาเมื่อมีอายุและประสบการณ์ที่มากขึ้น สอดคล้องกับ Pongsupa (2017: 12) ได้กล่าวถึง ลักษณะพัฒนาการทางสังคมของเด็ก อายุ 3-4 ปี ว่าเริ่มเข้าใจทิศทางและการปฏิบัติตามกฎ สามารถเล่นกับเพื่อนและร่วมเล่นกับเพื่อนได้

รายทักษะย่อยที่ 3 การเล่นอิสระอยู่ในกลุ่ม หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ทักษะทางสังคม ด้านการเล่นในการเล่นอิสระอยู่ในกลุ่ม รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ นักเรียนสามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ 2 นาที และนักเรียนสามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ 5 นาที หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ และนักเรียนสามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ 2 นาที อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ และนักเรียนสามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ 5 นาที อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสนใจในระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Pengsawat (2001 cited in Sitiprane, 2003: 20) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 ปี ว่าสามารถดูการเล่นของเด็กคนอื่น ๆ และเล่นกับเด็กคนอื่น ๆ ได้เป็นช่วงเวลาสั้น ๆ

1.3 ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก แบ่งออกเป็น 3 รายทักษะย่อย ดังนี้ การขอ การรอคอย และการให้ หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ ทักษะย่อยการขอและทักษะย่อยการรอคอยอยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ และทักษะย่อยการให้อยู่ในระดับดี

รายทักษะย่อยที่ 1 การขอ หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการปฏิบัติตนในสังคมในการขอ รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถชี้หรือบอกสิ่งของที่ต้องการได้ นักเรียนสามารถทำท่าแบมือของสิ่งของได้ และนักเรียนสามารถปฏิเสธสิ่งของที่ไม่ต้องการได้ หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถชี้หรือบอกสิ่งของที่ต้องการได้ นักเรียนสามารถทำท่าแบมือของสิ่งของได้ และนักเรียนสามารถปฏิเสธสิ่งของที่ไม่ต้องการได้ อยู่ในระดับดีมากตามลำดับ อาจเป็นเพราะในการดำเนินกิจกรรมนันทนาการ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการเสริมแรงเมื่อแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับ Kosuwan (2010: 351-352) ได้กล่าวว่า การเสริมแรงทางบวกเป็นการให้รางวัลหรือคำชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งครูไม่ควรมองข้ามคำชมเชยเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะเด็กที่มีความบกพร่องหลายคนมักไม่ค่อยได้รับคำชมเชยนัก

รายทักษะย่อยที่ 2 การรอคอย หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดีมาก โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการปฏิบัติตนในสังคมในการรอคอย รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถรอคอยได้ 1 นาที นักเรียนสามารถรอคอยได้ 2 นาที และนักเรียนสามารถรอคอยได้ 3 นาที หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถรอคอยได้ 1 นาที และนักเรียนสามารถรอคอยได้ 2 นาที อยู่ในระดับดีมากตามลำดับ ในขณะที่นักเรียนสามารถรอคอยได้ 3 นาที อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสนใจในระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Pongsupa (2017: 12) ได้กล่าวถึง ลักษณะพัฒนาการทางสังคมของเด็ก อายุ 2-3 ปี สามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นแต่เป็นเวลาอันสั้นมาก

รายทักษะย่อยที่ 3 การให้ หลังการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดี โดยแบ่งประเด็นพิจารณาเป็นรายการประเมินตามรายทักษะย่อยได้ผลดังนี้ ความสามารถทักษะทางสังคม ด้านการปฏิบัติตนในสังคมในการให้ รายการประเมินทั้ง 3 รายการ คือ นักเรียนสามารถรับรู้สิ่งที่ผู้อื่น

ขอได้ นักเรียนสามารถทำทำการยื่นสิ่งของให้ผู้อื่นได้ และนักเรียนสามารถให้สิ่งของที่ผู้อื่นต้องการได้อย่างถูกต้อง หลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนสามารถรับรู้สิ่งที่ผู้อื่นขอได้ และนักเรียนสามารถทำทำการยื่นสิ่งของให้ผู้อื่นได้ อยู่ในระดับดี ตามลำดับ และนักเรียนสามารถให้สิ่งของที่ผู้อื่นต้องการได้อย่างถูกต้อง อยู่ในระดับพอใช้ อาจเนื่องจากพัฒนาการทางด้านสังคมในช่วงอายุของเด็กมีผลต่อความเข้าใจในเรื่องของการแบ่งปัน ซึ่งสอดคล้องกับ Ministry of Tourism & Sports (2003: 41) ได้กล่าวถึง พัฒนาการด้านสังคมในเด็กอายุ 2-4 ปี ว่าอายุ 2 ปี ไม่มีความเข้าใจเรื่องการแบ่งปันให้ผู้อื่น แต่พออายุ 4 ปี รู้จักการแบ่งปัน และการผลัดเปลี่ยน ทั้งเริ่มรับผิดชอบดีขึ้น

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมนันทนาการตามแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ทั้ง 3 ด้าน ที่กล่าวมาข้างต้น รวมทั้งสิ้น 9 กิจกรรม เช่น กิจกรรมเกมและกีฬา กิจกรรมดนตรีและร้องเพลง เป็นต้น ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมมีการพัฒนาทักษะทางสังคมได้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Chuemchit (2009: 100) ได้ศึกษาการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็กผ่าน การเล่นและการแสดง พบว่า การแสดงสามารถนำมาบูรณาการกับรูปแบบกิจกรรมการเล่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็กได้ โดยการเล่นและการแสดงสามารถส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กเล็กได้ในส่วนของพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมเป็นพัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็กอีกประเภทหนึ่ง เพราะเมื่อเด็ก ๆ ถึงวัยที่จะต้องเข้าโรงเรียน หรือไปเจอสถานที่ สภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่และไม่คุ้นเคย เขาจะต้องมีการปรับตัวในทักษะทางอารมณ์และสังคมมาก ดังนั้น ถ้ามีวิธีหรือหนทางในการสอดแทรก ความคิดการอยู่ร่วมกันในสังคม กฎ กติกา ความเสียสละ รวมไปถึงการเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ จะเป็นสิ่งดีกับเด็กด้วยเช่นกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaibunrueang (2012) ได้ศึกษา การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านทั้ง 12 กิจกรรม มีคะแนนทักษะทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการแสดงอารมณ์ ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการแสดงออกทางสังคม ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม และด้านการควบคุมทางสังคมหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีคะแนนทักษะทางสังคมสูงขึ้นทุกด้าน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการพบว่า ความสามารถทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการในภาพรวมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p-value = .042) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม หลังการใช้กิจกรรมนันทนาการสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Noiklay (2010) ได้ศึกษาทักษะในการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมการศึกษาประกอบภาพ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมการศึกษาประกอบภาพมีทักษะในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Malirut (2011: 71-72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มของเด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ ทักษะทางสังคมด้านการให้ความร่วมมือ

ทักษะทางสังคมด้านการเป็นผู้นำ ผู้ตาม และทักษะทางสังคมด้านการกล้าแสดงออก โดยการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มส่งผลต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมโดยรวมร้อยละ 99 ส่งผลต่อพัฒนาการทักษะ ทางสังคมด้านการช่วยเหลือ ทักษะทางสังคมด้านการให้ความร่วมมือ ทักษะทางสังคมด้านการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ทักษะทางสังคมด้านการกล้าแสดงออก คิดเป็นร้อยละ 99 และผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลง พบว่า คะแนน ทักษะทางสังคมโดยรวม และทุกรายด้านของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ทุกช่วงสัปดาห์ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มสามารถพัฒนาทักษะทาง สังคมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับ Sripukdee (2012: 68) ได้ศึกษาความมีวินัย ในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระดับ พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้าน สรุปลงนี้ ก่อนการทดลองเด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง โดยเพื่อน/ครูบอก หรือขอร้องให้ร่วมมือ ทุกด้าน และระหว่างการทดลองเด็กแสดงพฤติกรรม ความมีวินัยในตนเอง ด้วยตนเองบางครั้ง ทุกด้าน ส่วนหลังการทดลอง เด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัย ในตนเอง ด้วยตนเองบางครั้ง ทุกด้าน 2) การศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยโดยรวมและ รายด้าน สรุปลงนี้ พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวม ก่อน ระหว่างทดลองและหลังทดลอง เปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$ และการทดลองครั้งนี้ ส่งผลต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดย รวม อยู่ในระดับร้อยละ 95 ส่วนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองรายด้าน ก่อน ระหว่างทดลองและหลังทดลอง เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$ และการทดลองครั้งนี้ ส่งผลต่อพฤติกรรมความมีวินัยใน ตนเองอยู่ในระดับร้อยละ 83, 89, 85 และ 91 ตามลำดับ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม สามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม ทั้งนี้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมจะต้องได้รับการฝึกฝน ส่งเสริม และสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จากผลการทดลองตลอด ระยะเวลา 9 สัปดาห์ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อมได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรม นันทนาการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเตรียมความพร้อม มีการเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมที่สูงขึ้น ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการเล่นและ ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมนันทนาการ สามารถยืดหยุ่นเรื่องเวลาในการจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม กับความสนใจของเด็ก เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีช่วงระยะเวลาความสนใจสั้น
2. ในการจัดกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย เช่น การเต้นรำ การดนตรีและการร้องเพลง การใช้ เกมและกีฬา ผ่านกระบวนการเล่นและกิจกรรมกลุ่ม ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดการพัฒนา ทักษะทางสังคมและมีความสุขสนุกสนานในขณะปฏิบัติกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำกิจกรรมนันทนาการไปทดลองใช้กับเด็กพิเศษประเภทอื่น ๆ เช่น เด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เป็นต้น
2. ควรมีการนำกิจกรรมนันทนาการไปทดลองใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2546). นันทนาการกับการเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). การใช้นันทนาการเพื่อพัฒนาจิตใจเด็กช่วงก้าวสู่วัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง. .
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. [Online]. Available: http://www.moe.go.th/moe/nipa/ed_law/p.r.g.edu35.pdf. [2559, มีนาคม 25].
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของ คนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552”. ประกาศ ณ วันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2552.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). คู่มือหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กาญจนา พงษ์สุภา. (2560). การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เรื่อง การทำขนมไทย. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). การสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย (Teaching Children with Mind Disabilities). กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เกยูร วงศ์ก้อม. (2553). ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: พลก๊อบบี้เซอร์วิสแอนด์ ซัพพลาย.
- ฉันทนา ศรีภักดี. (2555). การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การละเล่นพื้นบ้านของไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐวุฒิ สังข์ทอง, พัทธ์ชัย จันทร์เจริญ, บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร และนุชฤดี รุ่ยใหม่. (2554). งานวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในเขตภาคเหนือ ตอนล่างของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย. (2554). **การนันทนาการ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียวาท น้อยคล้าย. (2553). **ทักษะในการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกม การศึกษาประกอบภาพ**. ปรินญาณีพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์ใจ สิทธิปราณี. (2546). **การใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเข้าเรียน**. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วารี ถิระจิตร. (2545). **การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 3)** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรตานุ จีระเดชากุล. (2551). **นันทนาการสำหรับเด็ก (พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุง)** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณภรณ์ มะลิรัตน์. (2554). **ผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย**. ปรินญาณีพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิโรจน์ไชยบุญเรือง. (2555). **การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็กปฐมวัย**. ปรินญาณีพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิวิมล เชื่อมชิต. (2552). **การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็กผ่านการเล่นและการแสดง**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการแสดง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

References

- Jarolimek, John. (1977). **Social Study in Elementary Education**. New York: Macmillan.
- Kelly, John R. (1996). **Leisure** (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Kraus, R. (2001). **Recreation and Leisure in Modern Society** (Sixth Edition). Massachusetts: Jones and Batlett.

Translated Thai References

- Chaibunrueang, W. (2012). **The Development of Social Skills By Using Folk Play Activities For Preschool Children**. Mahasarakham: Mahasarakham University. (in Thai)
- Chuemchit, S. (2009). **Child's Development Through Play And Performance**. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

- Jeeradechakul, W. (2018). **Recreation for Children** (5th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Kosuwan, K. (2010). **Teaching Children with Mind Disabilities**. Bangkok: Sahamit Printing and Publishing. (in Thai)
- Kultawatwichai, T. (2011). **Recreation** (1st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Malirut, W. (2011). **The Effects of Group Basic Movement Activities on the Social Skills of Preschool Children**. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Ministry of Education. (2008). **Education Provision for Persons with Disabilities Act B.E. 2551**. [Online]. Available: http://www.moe.go.th/moe/nipa/ed_law/p.r.g.edu35.pdf. [2016, March 25]. (in Thai)
- Ministry of Education. (2009). **Announcement of the Ministry of Education on the Determination of Categories and Criteria for Educational Disabilities B.E. 2552**. Announced on 6 May 2009. (in Thai)
- Ministry of Education. (2015). **Curriculum Manual for Children with Special Needs, Early Intervention of the Special Education Center, Revised Edition 2015**. Bangkok: Author. (in Thai)
- Ministry of Tourism & Sports. (2003). **Recreation with Children's Play**. Bangkok: Author. (in Thai)
- Ministry of Tourism & Sports. (2014). **The Using of Recreation to Develop their Children's Mind into the Teenage Steps**. Bangkok: Author. (in Thai)
- Ministry of Tourism & Sports. (2014). **Recreation Activities to Develop the Morality And Ethics of Children**. Bangkok: Author. (in Thai)
- Noiklay, P. (2010). **Analysis Thinking Ability of Young Children Participated In Didactic Game Activities**. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Pongsupa, K. (2017). **The Development of Kinderdateners by Using Experience-Enhancement Activities "Thai Sweet Cooking Process"**. Mahasarakham: Mahasarakham University. (in Thai)
- Sitipranee, P. (2003). **Using Recreational Activities to Enhance Development of Preschool Children**. Chiang Mai: Chiang Mai University. (in Thai)
- Sripukdee, C. (2012). **The Study of Preschool Children's Self-Discipline Through Thai Game Experience**. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Sungthog, N., Chanchaen, P., Tumnanich, B., Roymai, N. (2011). **The Effect of Thai Folk Play and Game Activities on Social Skills of Preschool Children in the Lower North of Thailand**. Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University. (in Thai)

Thirajit, W. (2002). **Education for Disabilities Children** (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

Wongkom, K. (2010). **Knowledge of Special Education** (2nd ed.). Bangkok: Pon Copy Service and Supply. (in Thai)

คณะผู้เขียน

นางสาวปาริฉัตร พลัฒลาทอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ

เลขที่ 145/9 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

e-mail: parichatp10@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จรรยา ชื่นเกษม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

เลขที่ 295 ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300